

Nr 354.

Av herr **Norman**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1945/46 till läroanstalterna för blinda och dövstumma m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 221 (s. 99 o. 100) beräknas lärarbehovet vid dövstumskolorna under budgetåret 1945/46 till 70 eller 8 flera än under innevarande läsår. Då någon så betydande reserv av utbildade dövstumslärare ej finnes tillgänglig, kommer lärarbrist att uppstå under de närmast följande åren. Undervisningen vid dövstumslärarseminariet har varit inställd under läsåren 1941—1944 med undantag för vårterminen 1943, då en kortare kurs för utbildning av lärare till vårdanstalten i Gävle anordnades.

Ända sedan år 1874, då dövstumslärarseminariet första gången trädde i verksamhet, ha lärareleverna erhållit stipendier till växlande belopp under utbildningstiden. Stipendiebeloppen jämte antalet elever m. m. från och med läsåret 1919—1930 framgå av bilagda översikt (Bil. A). Dessa stipendiebelopp ha successivt sänkts under senare år och från och med läsåret 1941—1942 helt indragits. Antalet sökande till lediga elevplatser vid seminariet har tidvis varit otillräckligt. Då utsikterna för examinerade folkskollärare att vinna anställning vid folkskolan nu te sig gynnsamma, torde föga utsikt finnas till nyrekrytering av dövstumskolans lärarkår, om ej medel till stipendier för denna utbildning ånyo beviljas. Under de tvenne utbildningsåren förlorar eleven en löneinkomst som folkskollärare av omkring 10 000 kronor, varjämte uppehållet vid läroanstalten är förenat med vissa kostnader. Avlagd dövstumslärarexamen medför icke för närvarande behörighet till tjänst vid andra läroanstalter än dövstumskolor och ej heller reglementerad företrädesrätt vid sökande av folkskollärartjänst.

Då Kungl. Maj:t framlagt förslag till årets riksdag om stipendier åt provårskandidater vid läroverk, synas starka skäl tala för att medel till stipendier åter beviljas även åt blivande dövstumslärare. Ett belopp av 1 200 kronor per lärarelev och läsår kan därvid anses skäligt. Till innevarande vårtermin hade skolöverstyrelsen ledigförklarat tvenne elevplatser vid seminariet för utbildning under en termin av lärarinnor till vårdanstalten för dövstumma i Gävle. Någon sökande till kursen har icke anmält sig. Det torde bliva nödvändigt att jämväl sådan elev erhåller understöd för utbildningen. Sådant stipendium torde skäligen böra beräknas till 600 kronor per elev för en skoltermins kurs.

Läsåret 1945—1946 torde böra intagas minst 4 nya elever vid seminariet, varjämte tvenne lärarelever torde komma att under året genomgå provårsutbildning vid dövstumskola. Två lärarinnor till vårdanstalten i Gävle komma att intagas för en termins utbildningskurs vid seminariet under nästa läsår. Till understöd åt lärar- och provårselever vid dövstumsläraryseminariet under budgetåret 1945/46 skulle alltså enligt ovanstående beräkning erfordras 8 400 kronor ($6 \times 1\,200$ kronor + 2×600 kronor).

I samma proposition har under rubriken »Hemställan, punkt 12, avlöningsstat för dövstumskolorna» upptagits ett förslagsvis betecknat belopp av 43 640 kronor till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. I detta belopp ingå enligt texten å s. 100 o. f. arvoden åt föreståndare och lärare vid dövstumsläraryseminariet med sammanlagt 2 300 kronor (åt föreståndaren jämte ersättning för två veckotimmars undervisning 900 kronor, åt tre lärare med sammanlagt 4 veckotimmars undervisning 1 100 kronor och för särskild undervisning vid seminariet 300 kronor).

Den teoretiska undervisningen vid dövstumsläraryseminariet fortgår i likhet med undervisning vid högskolor och andra liknande läroanstalter såsom föreläsningar och seminarieövningar med litteraturreferat, experimentella försök och granskning av elevernas enskilda skriftliga arbeten. För inträde som elev vid seminariet fordras med goda ytsord avlagd folkskolläraryxamen eller examen från Högre lärarinneseminariet. Undervisningen berör utöver vissa med dövstumheten sammanhängande sociala och abnormpedagogiska problem flera gränsområden mellan fysiologi, psykologi och pedagogik, och det huvudsakliga kunskapsstoffet i lärokursen måste hämtas från handböcker och specialarbeten på något av de stora kultur-språken, då den inhemska litteraturen inom dessa områden är ytterst sparsamt förekommande.

Från och med läsåret 1894—1895, då staten övertog ansvaret för det tidigare med Allmänna institutet för dövstumma å Manilla förenade dövstumsläraryseminariet, fastställdes arvodet åt seminariets föreståndare till 900 kronor, vilket belopp senare höjdes till 1 200 kronor och under tiden 1919—1938 utgick med 1 500 kronor för läsår, däri inbegripet ersättning för två veckotimmars undervisning. Från och med läsåret 1936—1937 utvidgades seminariets lärokurs i avsevärd mån, och därav föranleddes ökade krav på seminariets lärare. Läsåret 1938—1939 sänktes rektors arvode med 600 kronor och från och med läsåret 1941—1942 med ytterligare 100 kronor.

Under en lång följd av år utgingo arvoden åt tre lärare vid seminariet för fyra veckotimmars undervisning med 300 kronor pr veckotimme eller sammanlagt 1 200 kronor. Dessa arvoden ha från och med läsåret 1941—1942 sänkts till 750 kronor eller 187 kronor 50 öre per veckotimme, medan en seminarieelev, som erhåller tillfälligt förordnande som timlärare i dövstumskolan å I-ort, uppbär ett arvode av 229 kronor per veckotimme.

Då undervisningen vid dövstumläraryrskursen är synnerligen krävande, synes det rättvist och billigt, att arvoden till rektor och lärare åter höjas, lämpligen till de belopp, som utgått under en lång följd av år före statens övertagande av dövstumskolorna. Då denna arvodesfråga emellertid är ett avvägningsproblem, som kan tarva närmare övervägande från myndigheterna, vill jag inskränka mig till att hemställa, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära utredning och förslag till nästa års riksdag.

Med stöd av vad ovan anförts får jag hemställa,

dels att riksdagen ville för budgetåret 1945/46 bevilja ett belopp av 8 400 kronor till understöd åt blivande dövstumslärare att utgå med högst 1 200 kronor per läsår åt envar av sex lärarelever och med 600 kronor per lästermin åt envar av tvenne elever vid dövstumläraryrskursen för genomgående av utbildningskurs för anställning som lärarinnor vid vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte,

dels att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag till förbättring av arvoden till föreståndare och lärare vid dövstumläraryrskursen.

Stockholm den 5 april 1945.

David Norman.

Förteckning över antalet lediga elevplatser vid dövstumläroarseminariet å Manilla, Stockholm, antalet sökande och antalet intagna elever samt stipendiebelopp per elev och år under läsåren 1919—1945.

Läsår	Antal lediga elevplatser	Antal sökande	Antal intagna elever	Stipendiebelopp kronor	Anmärkingar
1919—20	4	1	1	1 400	
1920—21	2	3	2	2 000	1 extra elev ¹
1921—22	2	1	1	2 000	
1922—23	3	3	3	2 000	
1923—24	4	7	4	1 142	
1924—25	4	3	3	1 142	
1925—26	5	12	5	1 000	
1926—27	6	23	6	800	
1927—28	7	22	7	615	
1928—29	6	24	6	615	
1929—30	6	29	6	727	
1930—31	6	22	6	666	
1931—32	3	21	3	800	
1932—33	3	18	3	666	
1933—34	3	16	2	800	
1934—35	3	16	3	800	
1935—36	4	22	4	570	
1936—37	4	18	4	500	
1937—38	3	18	3	571	
1938—39	2	7	2	500	1 extra elev ²
1939—40	4	2	2	500	1 extra elev ³
1940—41	3	2	2	400	
1941—42	Undervisningen vid seminariet inställd.				
1942—43	Extra kurs under vårterminen under 1943 för lärarinnor till vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte.				
1943—44	Undervisningen vid seminariet inställd.				
1944—45	3	1	1	—	1 extra elev ⁴

¹ Utbildning för anställning som lärare vid Drottning Sophias stiftelse i Vänersborg.

² Folkskollärarinna från Finland, som erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd att avlägga dövstumlärorexamen vid seminariet.

³ Utbildning för undervisning av lomhörda barn.

⁴ Deltager i seminariets utbildningskurser enligt medgivande av skolöverstyrelsen.